

Om vikten av att rösta i vår älskade, hatade och saknade Europeiska Union

Text: Christina Furustam

I den brittiska dagstidningen **Financial Times** finns återkommande artiklar på temat "Britain after Brexit". Det är ingen munter historia. Fyra år efter utträdet ur EU, när nya gränskontroller konkretiseras, kan ett litet paket med olika slag av kött, kyckling, ägg, mjölk och fisk, av medelhög sanitär risk, landa på en gränskontrollavgift på 145

pund. Dyrt, tråkigt och dåligt för företagande och tillväxt. Men efter fyra år är det kanske ändå dags att återuppföra gränsen till EU och sluta drömma om att Brexit kan genomföras utan konsekvenser. Kanske kommer britterna alltid att längta tillbaka! Kanske sneglar de till och med lite avundsjukt på oss, när vi i försommartid går till valurnorna för att delta i valet till Europaparlamentet.

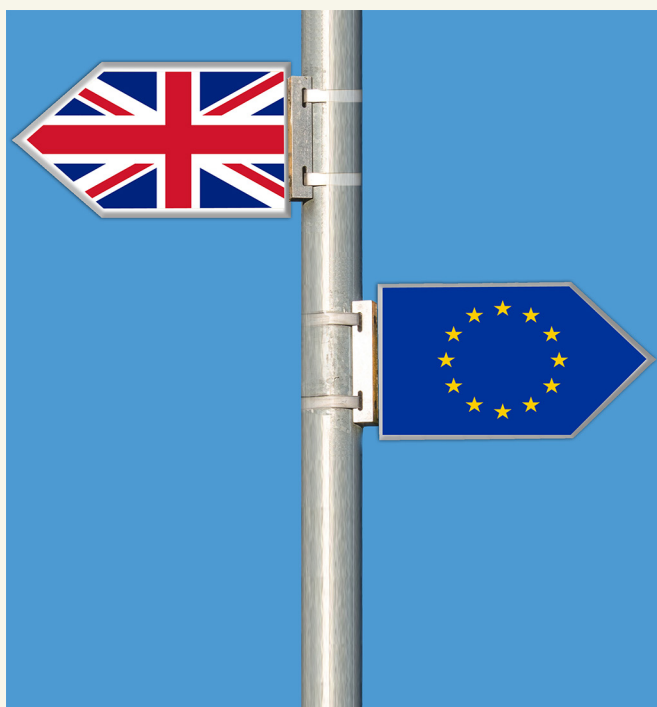

Illustration: Elionas2/Pixabay

Demokratiska val är något mycket högtidligt. Alldeles särskilt högtidligt borde valet till Europaparlamentet kännas. Detta vårt europeiska samarbete som så småningom skulle bli EU initierades efter två stora världskrig, som började och som i hög grad utspelade sig på den europeiska kontinenten.

Samarbetet inleddes runt olika ekonomiska sektorer: kol, stål och inte minst en trygg livsmedelsförsörjning, som ju är en viktig grund för fred och politisk stabilitet. Den gemensamma jordbrukspolitiken blev till. Sedan har ett allt närmare ekonomiskt samarbete med fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor, en gemensam valuta samt frihandelsavtal också med andra delar av världen fört oss till dagens europeiska union.

En union som, efter USA och Kina, är världens tredje största ekonomi med 17 procent av världens samlade BNP.

En union som är en attraktiv marknad bestående av 27 länder och 450 miljoner konsumenter; européer som kan inspirera andra i världen till frihet, demokrati och hållbar utveckling.

En union som antagit världens mest ambitiösa miljö- och klimatpolitik, särskilt om man ser till det stora antalet länder som omfattas av politiken.

En union som på senare år genom pandemi, krig i Ukraina och klimatförändringar visat förmåga att lösa svåra, påtagliga problem och stå stark tillsammans.

Här saknas emellerid inte utmaningar. Europa och EU är tillbaka i ett läge där beredskap och försörjning står högt på dagordningen! Att säkra tillgång till mat, foder och energi är i nygammalt fokus. Den ambitiösa miljö- och klimatagendan måste samsas med konkurrenskraft för utan den blir det ingen ekonomisk utveckling och trygg försörjning. Stödet till Ukraina ställer krav på nära samarbete och uthållighet. EU-samarbetet måste ta sig bortom den kritik som ofta uppstår i nationella regeringars behov av att skylla egna tillkortakommanden i samarbetets förhandlingar på EU:s institutioner. En utvidgning av unionen med ytterligare sju länder står för dörren.

Allt detta sker i en internationell utveckling som präglas av krig i Europa och i Mellanöstern, med geopolitiska spänningar som började långt före dessa krig – där Kina och USA slåss om herravälde – ekonomiskt, teknologiskt,

militärt, men också idé- och värderingsmässigt. Demokratin är på tillbakagång i världen, de auktoritära regimerna blir fler och det tidigare förvisso tålamodsprövande, men ändå fungerande FN-samarbetet har plötsligt blivit dysfunktionellt. Det dysfunktionella manifesteras i att ett aggressivt Ryssland var femtonde månad sitter med ordförandeklubban i säkerhetsrådet. Men också i det spänningsband rakt över den afrikanska kontinenten, från Afrikas horn i öster till Atlanten i väster, där allsköns hemskheter drabbar civilbefolkningen utan att världssamfundet reagerar och agerar.

Tillsammans är man oftast starkare och mindre ensam. EU är också – och det är värt eftertanke – vad medlemmarna i föreningen gör den till. Vår älskade, ibland hatade, och av britterna saknade, europeiska union är beroende av att vi medborgare går och röstar i det gemensamma valet till Europaparlamentet.

Medlemsländernas regeringar och näringsliv behöver också tänka större än till egenintresse. EU är beroende av att vi försöker förstå varandra. Och faller EU:s interna förhandlande väl ut kan till slut allt bli till god nytta för både egenintresset och det kollektiva intresset, och därmed också till nytta för det svenska jord- och skogsbruket. Det svenska jordbruket, som haft sina utmaningar sedan EU-inträdet, hade haft än större svårigheter utan det europeiska bondesamarbetet.

Medlemsländer, som tror på och konstruktivt arbetar för såväl egna intressen som det större gemensamma intresset, är avgörande för att frigöra den EU-kraft som behövs för att lösa de stora utmaningar som redan är på dagordningen och som har en inneboende risk att utmana vår gemensamma framtid.

Oavsett vad vi medborgare sympatiserar med och anser att EU bör och inte bör göra, så är det viktigt att vi gör vår röst hörd i de val som påverkar vår framtid.

Foto: Leonhard Lenz, CCO.

Är vinterns bondeprotester ett symptom på EU:s utmaningar?

En utmaning som stuckit ut under våren 2024 är bondeprotester i flera av EU:s stora medlemsländer. Ministermöten och även ett par möten mellan stats- och regeringscheferna har hållits med scenografi i form av traktorer och protesterande lantbrukare. En del av protesterna kan kopplas till den EU-gemensamma utmaningen i vikten av balans mellan klimat- och miljömässig hållbarhet respektive ekonomisk hållbarhet. Demonstrationerna kan också kopplas till EU:s frihandelsavtal där EU-kommissionen försöker men inte når fram i frågan om mer likvärdiga hållbarhetsstandarder för jordbruksproduktion och djuruppfödning inom EU. Lantbruket, precis som allt annat näringsliv, räds naturligtvis ojämlika konkurrensvillkor. Aktuella handelsavtal som skapat oro och ilska är den autonoma tullfriheten mot Ukraina, som EU infört för att stötta i kriget, och det avtal med Mercosur*, som ligger färdigt men som ännu inte godkänts av alla inblandade.

Men frågan har betydande nationell belastning. I Frankrike har president Macrons administration länge talat med kluven tunga. Jordbruket får höra hur det är viktigt för landets suveränitet och tryggade livsmedelsförsörjning och hur politiken ska hjälpa till att göra sektorn attraktiv för framtida generationer lantbrukare genom att underlätta för ägar- och generationsskiften. Samtidigt är en viktig del av attraktionskraften att franskt lantbruk ska bli mer ekologiskt.

Bonderörelsen har länge påtalat problem med lönsamhet, omfattande och krångliga regelverk, en straffskala som upplevs överdriven om man skulle ändra de häckar man har på sin mark på enligt lagstiftningen fel sätt samt inte minst att den sedan länge utlovade förbättrade balansen i livsmedelskedjan har uteblivit. Ingen lever upp till den av samtliga parter antagna franska livsmedelsstrategierna Egalim 1, 2, 3 och kanske snart 4. Även i Tyskland och Nederländerna känner sig lantbrukarna hårt pressade av klimat- och miljömål. I Tyskland blev droppen när regeringen i ett sparpaket föreslog slopade skattelättnader för jordbruksfordon och minskade möjligheter för lantbrukare att ansöka om återbetalning av dieselskatt.

Jordbruket i Sverige ser liknande utmaningar, men ligger totalt sett längre fram i att möta miljö- och klimatmässiga utmaningar och upplever genom riksdagens antagna livsmedelstrategi en större politisk förståelse än för 5–10 år sedan. Lite förenklat kan man säga att det blivit något av ombytta roller mellan svenskt och franskt jordbruk. EU:s miljö- och klimatagenda har sannolikt utlöst ett närmande till svenska förhållanden. Men viljeinriktningen i EUs miljö- och klimatagenda bottenar även den, om än i olika grad, i från början nationella överväganden.

Frågan om hur hela det europeiska näringslivet ska klara klimat- och miljöomställningen med rimligt bevarande av sin internationella konkurrenskraft kan bli en knäckfråga för alla EU:s beslutsfattare. Frågans sprängkraft blir inte mindre i en värld där det har blivit svårare att komma överens om gemensamma vägar framåt. Det går trögt eller står still såväl i de multilaterala handelsförhandlingarna som i de viktiga klimatsamtalen.

Innevarande mandatperiod har EU:s beslutsfattare varit duktiga på att sätta ambitiösa mål. Nu kommer konsekvensanalyser och verkligheten i fatt. I nästa mandatperiod krävs handling!

*) Mercosur står för El Mercado Común del Sur och innefattar Argentina, Brasilien, Uruguay, Paraguay och Venezuela. Med dessa länder, utom Venezuela, har EU sedan 2019 en principöverenskommelse om ett frihandelsavtal. Avtalet innebär att en stor del av handeln mellan EU och de aktuella länderna i Mercosur stegvis inom 15 år blir tullfri. För jordbruksprodukter och livsmedel kommer EU att ta bort tullarna på 82 procent av importen från Mercosur. För känsliga produkter som nötkött, kyckling och etanol kommer tullarna att sänkas eller tas bort i EU för begränsade volymer, så kallade tullkvoter.